

מה אהבתי מעון ביתך, חי גאלי,
בגין מאד מפאר מכון לשבתך, חובבי ומסגלי,
כרך מחמד, יפה נוף, משולש גבולי.
נכספה וכלתה נפשי, מתי אדדה במעגלי
5 ואראה פניך בהמון חוגג שם בהרגילי,
ואבואה אל מזבח אלהים אל אל שמחת גילי.

מוצרי החכמה

חליל שאובה ומצוה חשובה, מראש מנייה,
חמשה לששה נהגת פחג עדה קנייה;
ומוצאי ראשון פאים בעזרה בנייה,
10 מתקנים שם תקון גדול פדת גטויה,
והעיר צהלה ושמחה פנהר שלום גטויה,
ששם עלו שבטים שבטי יה.

1234567

מג דף דף תקה, א. דוידסון 274.

הסימן: מנחם ברבי מכיר.

פיוט זה נקרא "חליל" על שם החליל של שמחת בית השואבה, ובו מתחילה המחרוזת השנית של הפיוט. ויש שקראו לו "ביכור", והוא כינוי לכל פיוט למעריב של יום טוב. טעמו אינו ידוע. ואפשר שעיקרו היה לפיוטים של ליל שבעות, על שם הביכורים, ונתקבל לכל פיוטי מעריב של חג.

2 בניין, בית המקדש. / 3 כרך, ירושלים. / 5 בהרגילי, בעלותי לרגל. / 6 ואבואה, תהלים מג, ד. / 7—8 חליל שאובה, חליל שמחת בית השואבה. והנוסח כאן ובשאר מקורות קדומים הוא עיקר ולא שואבה כמקובל. חשובה, ע"פ סוכה נ, ב: "איתמר, רב יהודה ורב חנא, חד חני שאובה וחד חני חשובה". והעניין הוא ע"פ סוכה פ"ה מ"א: "החליל חמשה וששה, והו החליל של בית השואבה". וחמשה וששה, היינו פעמים חמשה ופעמים שישה. ונזכר רק החליל ולא שאר כלי זמר שניגנו בהם שם, משום שקולו נשמע יותר מהם. עדה קנוייה, ישראל, ע"פ תהלים עד, ב. / 9—10 ומוצאי ראשון, כלשון בסוכה פ"ה מ"ב: "במוצאי יום טוב הראשון של חג ירדו לעזרת נשים ומתקנין שם תיקון גדול". כלומר, שהיו מקיפים את העזרה בגזוזטראות, ומושיבים את הנשים למעלה ואת האנשים למטה, כדי שלא יבואו לקלות ראש. כדת גטויה, ע"פ ישעיה יח, י. וגורש במדרש תהלים על מתן תורה. / 11 כהר, ע"פ ישעיה סו, יב. / 12 ששם,

בֹּסְסוֹת שֵׁם מְנוֹרוֹת טְהוֹרוֹת גְּבוּהוֹת חֲמִשִּׁים כְּמִבְקָר,
וְהֵן אַרְבַּעַה סְפָלֶיהֶן וּבְרָאשֵׁיהֶן זָהָב יָקָר,
15 וְאַרְבַּע סְלָמוֹת מְצָבוֹת לְכָל אֶחָד מִלְעָקָר,
רוֹבִים אַרְבַּעַה מִשְׁבָּחִים, מִפְּרָחֵי כְהֻנָּה וּמַעְקָר,
וּבְדֵי שָׁמֶן שֶׁל שְׁלֹשִׁים לֹג בִּידֵיהֶם לְהַתִּיקָר,
וּמַעֲלִין וּמַטִּילִין אִישׁ אִישׁ לְסָפְלוֹ בְּמִבְקָר,
וּבְגֵדֵי שָׂרָד מִפְּקִיעִין לְסִתִּילוֹת לְהִטִּיב בְּמִסְקָר,
20 הֵיטָה אוֹרָה וְשִׁמְחָה וְשִׁשׁוֹן וִיקָר.

בוֹרְקֵת אֵשֶׁה לְאוֹתָהּ אוֹרָה חֲסִים וּמְלִילוֹת,
וְכָל חֲצֵרוֹת יְרוּשָׁלַיִם מְאִירוֹת בְּכָל גְּבוּלוֹת;
חֲסִידִים וְאַנְשֵׁי מַעֲשֵׂה מִרְקָדִים בְּאַבּוּקוֹת בְּחִלְלוֹת,
יְלֻדוֹתָם מֵהֶם מְאֻשָּׁרִים, מֵהֶם זְקֻנוֹתָם, בְּהִלּוּלוֹת,
25 וְלֹא טוֹעֲמִים שִׁנָּה וּמִמְתִּיקִים קוֹל כְּבִחְלּוּלוֹת
הָעוֹמְדִים בְּבֵית יְיָ בְּלִילוֹת.

אוצר החכמה

מוֹרָה עַל אַפִּים קִידָה בְּגִילָה וּפְחַד
וּמִשְׁחָק בְּשִׁמּוֹנָה אַבּוּקוֹת שֶׁל אוֹר כְּאַחַד,

תהלים קכב, ד. / 13—18 בוססות, קבועות, עומדות. והעניין ע"פ סוכה פ"ה מ"ב :
"ומנורות של זהב היו שם וארבעה ספלים של זהב בראשיהן. וארבעה ילדים מפרחי
כהונה ובידיהם כדים של שמן של מאה ועשרים לוג שהן מטילים לכל ספל וספל". ואם
כן היו בכל ספל שלושים לוג. / 19 ובגדי שרד, ע"פ סוכה פ"ה מ"ג : "מבלאי מכנסי
כהנים ומהמייניהם מהן היו מפקיעין ובהן היו מוליקין". / 20 היתה, אסתר ה, טו. /
21 בוררת, ע"פ סוכה נג, א : "אשה היתה בוררת חטים לאור של בית השאובה". /
22 וכל חצרות, ע"פ סוכה פ"ה מ"ג : "ולא היה חצר בירושלים שאינה מאירה מאור
בית השאובה". / 23 חסידים, ע"פ סוכה פ"ה מ"ד : "חסידים ואנשי מעשה היו מרקדים
לפניהם באבוקות של אור שבידיהן ואומרים לסניהם דברי שירות ותשבחות". / 24 ילדותם,
ע"פ סוכה נג, א : "יש מהן אומרים, אשרי ילדותנו שלא ביישה את זקנותנו, אלה חסידים
ואנשי מעשה. ויש מהן אומרים, אשרי זקנותנו שכיפרה על ילדותנו, אלה בעלי
תשובה". / 25 ולא טועמים, ע"פ סוכה נג, א : "אמר ר' יהושע בן חנניה, כשהיינו
שמחים בשמחת בית השאובה לא ראינו שינה בעינינו". כבחלולות, כבחצוצרות, ע"פ
תוספתא גידה ד, ט. / 26 העומדים, תהלים קלד, א. / 27—30 מורה, ע"פ סוכה נג, א :
"אמרו עליו על רבן שמעון בן גמליאל, כשהיה שמח בשמחת בית השאובה, היה נוטל

זורק אחת למעלה ונוטל אחת להאחד,
 30 כל אחת אינה נוגעת בחברתה בציבחד,
 ותלויים בכצורות ובנבלים ובמצלתים בלב אחד,
 ובכלי שיר ובכל עז מזמרים יחד,
 למחצרים ולמשוררים להשמיע קול אחד.

יפו ונאוה פעימי נדיב בנעלימו,
 35 בשלוש ראיון כל זכור, יששמו ועולימו,
 לא חצאין ולא ריקנין, ונרצה פעלימו,
 רבה חבת אביהם שבשמים מראים אלימו;
 אצא, היטיבה ברצונה את ציון, תאים ואלימו,
 חוכיה וכמהיה בשער אחד זקף ותעלימו,
 40 וישמחו כל חוסי בך לעולם ירננו ותסוף עלימו.

לוצר החכמה

שמונה אבוקות של אור וזורק אחת ונוטל אחת ואין נוגעות זו בזו. וכשהוא משתחוה, נועץ שני גודליו בארץ וגושק הרצפה וזוקף. ואין כל ברייה יכולה לעשות כן, וזו היא קידה". בציבחד, כמעט, כמלוא נימה. / 31—32 והלויים, ע"פ סוכה פ"ה מ"ד: "והלויים בכצורות ובנבלים ובמצלתים ובחצורות ובכלי שיר... ואומרים שירה". / 33 למחצרים, דברי הימים—ב ה, יג. / 34 יפו, ע"פ שיר השירים ז, ב ונדרש על העלייה לרגל. / 35 בשלוש, בשלוש רגלים, ע"פ דברים טז, טז. / 36 לא חצאין, ע"פ חגיגה ז, א: "ואין גראין חצאין משום שנאמר 'כל זכורך' (שמות כג, יז), ואין גראין ריקנין, משום שנאמר 'לא יראו פני ריקם' (שם שם טו)". / 37 רבה, מראים להם כמה גדולה חיבתם לפני המקום. / 40 וישמחו, תהלים ה, יב.